

Goede vriend

Colofon

ISBN: 978 94 6365 220 9

1e druk 2020

© 2020, Erna Schröder

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Goede vriend

ERNA SCHRÖDER

*Oh, it's such a perfect day,
I'm glad I spent it with you (...)*

Lou Reed (*Perfect Day*)

Inhoud

Nabij	9
Lijfeigene	13
Aanklacht	15
Zevenduizend kilometer ver van huis	17
Herinnering	19
Een stoere meid die paardrijdt	20
Smoor	23
Voor het plaatje	25
Dierenrechten	27
Morning has broken	28
Verleden tijd	32
Vrijheidsdrang	33
Oefenen	36
Een aangeboren en onvervreemdbaar recht	41
Wat samen een geheel wordt	42
Een lied voor de eeuwigheid	46
Staan	48
Mijn dankbare hart	50
Begeerte	56
Gewetensvraag	58
The sky is the limit	60
Zonnewende	63
Oer	64
Stille getuige	72
Slaafje	73
Wake-upcall	76
Media vita	79
Test	81

Groeipijn	89
Spring is in the air	103
Gouden jaren	104
Aanwezig	119
Steppepolder	120
De trek	128
Landen	129
Wat waar is	132
My home is my castle	133
‘Hier zijn, heerlijk.’	135
De dagen schuiven op	136
Ooghoogte	138
Het wezen der dingen	142
Ontmoeting	143
Levenslust	144
De aanzegger	146
Nog even iets rechtzetten	147
Intuïtie	149
Luisteren	150
Jij zegt het	152
We zijn er nog en bij elkaar	154
Trouw	156
Tijd heeft geen richting	158
Onze tijd	160
Ad fundum	162
Zie je wel	169
De tekenen	170
Onderdeel van het geheel	173
Zien	174
Literatuur	181

Nabij

Op een brancard takelen ze je de oven in. Vanuit het kamertje ernaast hoor ik door de houten wand heen het schurende klikken van ijzeren tandwielen die in elkaar schuiven. Tík, tík. Tík. ‘Ho maar!’ wordt er geroepen. Het gekners stopt. Even blijft het stil, dan stelt een stem met een ‘Ja, oké, hij kan!’ de machinerie weer in werking. Ik zit op een stoel, drink koffie uit een kartonnen beker en wacht. Het moet gebeuren. Het kan niet anders. ‘Kom maar, effe wachten, ja, kom maar!’ De mannen werken hard. Ze doen hun best om alles zo netjes mogelijk te laten verlopen. Een gewicht van zo’n vijfhonderdenvijftig kilo verplaats je niet zomaar. ‘Een katrol,’ zeg ik tegen mijn diep verborgen mij, ‘is een soort hijskraan waarmee het mogelijk is om een zware last met een beperkte kracht te verplaatsen.’ Al een paar dagen ben ik de boekhouder die optelt en aftrekt. De rekening opmaakt. Het moet. Het kan niet anders. Na bijna vijftientwintig jaar taal, lijf en goed met je gedeeld te hebben, is hier de afstand van deze vreemde handen. Manen, staart en vacht, wakkere ogen en scherpe neus, zout en zweet, strakke benen en kleine ronde hoef. Na bijna een kwart eeuw me dagelijks aan jou gelaafd te hebben, ontbreekt me vanaf nu deze bron. Het

moet gebeuren. Het kan niet anders. Op het schap vóór mij staan urnen uitgestald, in verschillende soorten, maten en kleuren, van groot tot klein, van vierkant tot rond, van zwart tot okergeel. Verlaat toch via ons dit pand, moedigen ze de kijker aan. Dan ziet u er tenminste weer uit als u onder de mensen komt.

De deur gaat open, de man op de drempel wist zich het zweet van het voorhoofd. ‘U kunt nu afscheid nemen van Tonoës,’ zegt hij op gepaste toon. Dat is aardig. Hij had ook ‘uw paard’ kunnen zeggen. Maar nee, hij noemt je bij je naam. Ik zet het bekertje, halfvol met koffie, voor mij op het tafeltje neer, sta op en volg hem door een smalle deur. De oven – een soort van MRI-scan waarvan de ronde deksel nog is opengeklast – loeit op volle kracht. Dan verzet ik mijn benen een paar meter en voel de hitte op mijn huid. Daar lig je, simpel op een brancard van ijzer, de benen iets gekromd. ‘In springhouding’ noemde de man het. Daar lig je, een handdoek onder je hoofd, een beeld zo compleet, zo rustig, in harmonie, verzonken in zichzelf. Mooi bergpaard van de Russische steppe. Wars van de franjes van paars fluwelen draperieën. Jij bent er eentje van de elementen. Aarde, water en lucht zijn je deel geweest. Nu is het tijd voor het vuur. De hete lucht blaast in je oor – wat een herrie – en laat de hartjes in je oorschelp trillen. Ik buig me naar je toe, leg mijn hand op je voorhoofd zoals ik dat iedere dag doe wanneer ik je begroet en afscheid van

je neem. Bij het omhoogkomen is er die drang om opzij te kijken. Daar, naast mij, ervaar ik iets dat ik niet anders kan omschrijven dan een onaardse energie, vernieuwd in zijn vitaliteit, vertrouwd in zijn uitstraling.

Lijfeigene

Hoe zal ik je noemen? Zwerver uit een land dat wij Het Oosten noemen? Boven op de stapel papieren op mijn bureau ligt je verkoopakte die in mijn bezit kwam nadat ik, zorgvuldig geteld, de biljetten van duizend gulden over de tafel naar de pensionmanager geschoven had. Kom op met dat paard. Het document beslaat een bladzijde of vier, alle in het Russisch opgesteld. Een vertaalbureau bracht die cyrillische, niet te ontcijferen schrifttekens terug tot een in simpel Nederlands opgesteld afschrift dat je stamboekgegevens onthulde.

Roepnaam: *Tonoes*

Kleur en kenmerken: *grauw*

Geslacht: *hengst*

Ras: *Engels Kabardinisch (Anglokabardinskaja)*

Geboortedatum: *25-03-1988*

Geboorteplaats: *Stoeterij Pobeda, regio*

Prochladnensky Kabardino-Balkariia

Het zijn beduimelde, ingescheurde vellen papier, ondertekend door het hoofd Paardenfokkerij en Stoeterij Kabardinsky op 15-04-1990, die ik in mijn handen houd. Ik kijk nogmaals naar de datum. Er klopt iets niet. Je moet bij deze keuring

twee jaar zijn geweest en geen vier, zoals het beoordelingsrapport aangeeft. Een schonkig, jong dier, schuw wegschietend van de hand die je aan het halstertouw terugtrekt, van de zweep die je op de volte voorwaarts slaat, van het oog dat je keurt, van de harde stem die het oordeel uitspreekt. 'Exterieur ondermaats voor sportprestaties op de renbaan. Geen prijzengeld.' Ze hebben je waarschijnlijk nog twee jaar de vrijheid van de steppe gegeven om uit te groeien tot een masculiene, volwassen hengst. Ja, ik zie je staan. Schreeuwend, het hoofd omhoog, de wilde zwarte manen wapperend in de wind, de benen strak in de grond. Je zult je ongetwijfeld hebben voortgeplant, je nageslacht zeker hebben gesteld voordat je opnieuw van het veld wordt gehaald, met tientallen andere afgekeurde paarden de veewagen wordt ingedreven terwijl het bloed van de castratie nog langs je achterbenen drupt. Een ongewisse toekomst tegemoet. Op het veterinaire certificaat van het ministerie in Belarus wordt de stempel geplaatst:

Place of inspection: *Oshmiony*

Date: *12-08-92*

Stamp: *Chief Veterinarian Doctor*

Country of destination horse: *Rotterdam,
Netherlands*

TRANSIT POLAND

Aanklacht

‘Verre veetransporten in Europa: een wrede en onnodige handel’, zo luidt de conclusie van het onderzoek dat Compassion in World Farming in 2008 heeft laten doen. ‘Dieren worden regelmatig opeengepakt in overvolle vrachtwagens en krijgen vaak geen of veel te weinig voedsel, water of rust. Gedurende de reis raken ze steeds meer uitgeput, uitgedroogd en gestrest. Sommige dieren raken gewond en lijden aan pijnlijke aandoeningen als kreupelheid, gebroken poten, gebroken hoorns of gebroken bekkens. Door uitputting en ondeugdelijk rijgedrag (plotseling remmen of versnellen, of te snel genomen bochten) vallen sommige dieren en lopen zij het gevaar vertrappt te worden door hun lotgenoten. Veel reizen vinden plaats bij extreme zomerhitte in overvolle vrachtauto’s zonder goede ventilatie. Samen met het watertekort en de lange reisduur leidt dit ertoe dat dieren volkomen afgemat raken. Sommige dieren bezwijken door de hitte; ze hijgen en snakken wanhopig naar adem. In de ergste gevallen sterven er vele. Een onderzoek uit 2006 door Animals’ Angels (AA) bracht het vreselijke lijden van een lading paarden aan het licht. Deze werden tijdens een hittegolf van Frankrijk naar Italië vervoerd, om daar geslacht te worden. De dieren ondergingen,

uitgedroogd en uitgeput, een huiveringwekkende reis van 2000 kilometer (Animals' Angels 2006a). Een van de paarden stierf; een aantal paarden viel keer op keer en werd door de andere vertrapt.' (1)

'Je weet dat dit soort dingen gebeuren, maar als je ermee wordt geconfronteerd...,' zegt de vrouw met wie ik oploop. Ze draait haar hoofd van me weg. 'Bij mij gaat de tv dan uit. Ik wil wel slapen 's nachts.' Ook ik schakel op een dergelijk moment over op een andere zender. Maar als ik het dekbed over mijn ogen trek, zijn ze er vaak toch nog. De beelden.

Zevenduizend kilometer ver van huis

Bij je aankomst in Rotterdam sta je een paar dagen bij een handelaar in de wei voordat je wordt opgemerkt door een manegehouder. Die je goedkeurt, opkoopt, naar een stand leidt – tweeënhalve meter diep en één meter zeventig breed – en je hoofd met twee touwen aan een muur vastklikt. Niet langer een glooiend heuvellandschap, maar een bakstenen muur is je horizon. Draaien, achteromkijken, languit liggen, een sprintje trekken wanneer je daar zin in hebt. Autonoom zijn. Het is er niet meer bij.

Uit de verhalen die mij later ter ore komen, wordt me duidelijk dat slechts een enkeling het aandurft om je zadelmak te maken. Die vliegt dan – tot vermaak van de omstanders – in een razende galop al bokkend met jou door de binnenbak. Totdat je je bezweet en hijgend moet overgeven. Herinneringen daaraan worden altijd lacherig opgehaald. En ik – een groentje nog – sta aan de zijlijn en hoor het stilzwijgend, met een groeiend gevoel van onbehagen, aan. Mijn lachen is van het besmuikte soort: door me te conformeren aan de groepsnorm – onderwerp hem, dwing het desnoods af – maak ik mij immers medeplichtig aan jouw leven in gevangenschap. Eenmaal kom ik op een maandagochtend, wanneer

je met een aantal andere paarden wordt 'losgegooid', naar dit spektakel kijken. Je rent rond, bokt, springt met vier benen de lucht in, daagt de ander uit in een wedstrijd wie de snelste is, je knabbelt aan manen, laat je roekeloos, in blinde overmoed op de grond vallen, rolt en schuurt van genot, springt overeind en begint weer van voren af aan. God, wat ben je mooi en wild. Na een halfuur word je teruggebracht naar je stand, waar je hijgend en bezweet bijkomt. Wat je hier in anderhalf uur kwijt moet aan vrijheidsdrang, daar kon je in je vorige leven dagen en nachten over doen.

Herinnering

Op mijn fiets hoor ik je naast me stampen, galopperen, briesen. Ja, ik weet het weer. Bij de stoplichten rechtdoor, dan het stijgende pad volgen dat met een flauwe bocht door de bossen naar de manege voert. Ik schakel en trap lichtjes het laatste eind in de eerste versnelling, word weer degene van vijftwintig jaar geleden.

Een stoere meid die paardrijdt

Leren laarzen, strakke rijbroek met suède zitstuk en paardenjas met waxcoating. Met om mijn schouder een hoofdstel en over mijn arm een zadel, sjouw ik door het gangpad naar het paard waar ik die avond op zal rijden. Mijn gedachten zijn al bij de les als ik tegen je op knal. Want ja, je hebt jezelf uit je stand weten te manoeuvreren en blokkeert nu met je mooie barokke achterste het looppad. Zachtjes hinnikend, je opgeheven hoofd – voor zover de strakgespannen halstertouwen het toelaten – naar rechts gedraaid. Vanuit je rechterooghoek kijk je me oplettend aan. Beminnelijk, charmant, intelligent en overtuigd van de goede afloop. Er moet toch iemand zijn die je ziet. ‘Hij zegt dat zijn leven pas begon toen hij jou ontmoette,’ zal mijn dierentolk me veel later vertellen. ‘Ik heb iets dat beter bij je past,’ roept de instructrice tijdens mijn rijles. ‘Stap eens af.’ Ze brengt de enorme merrie waar ik op zit naar stal – ja, ook zij moet met haar schofthoogte van een meter zesenzeventig die krappe stand in – en komt met jou terug. ‘Stokmaatje een meter negenenvijftig,’ roept ze me toe. Daar sta je dan: compact, robuust, goudbruine vacht, gitzwarte volle manen en staart. Ik heb geen idee van je achtergrond, geen idee van je huidige situatie. Dat je vastgebonden je dagen en